

URTATS EUSKALTEGIA Kirikiño 22, BILBO

Gasteizen, 2000ko martxoaren 2an

Urtats euskaltegiko irakasleak, agur:

Berriki egin dizkiguzuen galderei erantzuten ahaleginduko gara ondorengo lerrootan.

1. *Euskara menperatzen du* perpausa gramatikaltzat jotzen dugu.

2. *Bota* aditzaren ingurukoak hiztegi kontuak dira; beraz Gramatika batzordeari ez beste batzorde bati dagozkionak.

3. *Zehar* denborarekin erabili ahal da? Ez da erabilera usuena, baina bada dirira egitura horien lekukotasunak (*Zaila da gure historian zehar antzekoa aurkitzea*). Egia da askotan behar ez dela erabiltzen dela *zehar* posposizioa, gehiegi alegia (*astean zehar = astean; urtean zehar = urtean*). Baina ezin eman ditzakegu txartzat *urtean zehar horrek sagar asko jaten du* gisakoak. Hona hemen literatur tradizioko testigantza batzuk:

K. Mitxelena, *Mitxelenaren Euskal Idazlan Guztiak VI - 25*: Lurraldearen mugak, bestalde, gero eta estuagoak izan dira historian zehar noiz edo behin bestela gertatu izan bada ere

Kmitxelena, *Ibidem - 39*: Hortaz, axaleko aipamen soil bati lotuko naitzaio, urte horiek, gehiegikeria gabe ene ustez, hondamendi bezala azaltzeko, zaila delarik gure historian zehar antzekoa aurkitzea, inoiz honelakorik izan bada

KM, *Ibidem - 29*: Diogun ere, gaztelu hurbilgaitzean baino areago pasabideko lurraldean mintzatua denez, beste edozeinek hainbat harreman izan duela gureak bi mila urteotan zehar bederen

Villasante, *Kristau Fedearen Sustraiak. Jainkoa - 183*: Munduaren ibilera mendeetan zear aurreraka dioa

Mirande, *Miranderen Idazlan Hautatuak - 338*: Urteak zehar jarraitu ohi dute maiz, cf, qq *Borley'ko apeztegiarena

Urten buruan horrek sagar asko jaten du eta Urteren buruan horrek sagar asko jaten ditu ez dira zuzenak euskaraz. *Urteen buruan*, bai.

Bestalde,

Urte bete buruan: ez da zuzena

Urtebeteren buruan: bai, baina ez *Urte beteren buruan*

Urteren buruan: ez

Urte buruan: bai, urtemugaren erabilera berean.

4. *Gurasoak etorri direnean alde egin duzu.*

Gurasoak etorri direlarik alde egin duzu.

Biak ontzat ematen ditugu. Alegia, zuen galderari erantzunez, ez dago inongo eragozpenik –*elarik* ekintza burutueta erabili ahal izateko.

5. Denak dira gramatikalak:

Zurekin maiteminduta nago

Zutaz maiteminduta nago

Berarekin maiteminduta nago

Beraz maiteminduta nago (?)

Hala ere, azken hau baino egokiagoa litzateke *Hartaz maiteminduta nago*, testuinguru horietan ez baita *bera* erabiltzen instrumentala darabilten mintzotetan.

6. *Asteazkena arte*

Asteazken arte

Asteazkenera arte

Hirurak ondo dauden galdetu dute. Posposizio honen idazmoldeaz ez du Euskaltzaindiak ezer erabaki oraingoz. Euskara idatziaren azterketa bat egin beharko litzateke horien artean aukera egin aurretik.

7. *Besteez gogoratzeko esatera etorri zara*

Besteez gogora nadin esatera etorri zara

Bi hauek egokiak dira; ez ordea azkena:

*Besteez gogora nadila esatera etorri zara

Nolanahi ere, adierazi nahi dizuegu oraindik orain Euskaltzaindiak argitaratu duen azken gramatikan –*Euskal Gramatika. Lehen Urratsak V (Mendeko perpausak 1)*–, perpaus osagarrien atalean, azaltzen direla era horretako kontuak, subjuntiboaren erabilerari buruzkoak.

8. Aditz horien aditzoin forma zein den jakiteko (*lotu, ohartu, ezagutu, ausartu, batu, oroitu, landu, handitu, erditu*) Euskaltzaindiaren 28. arauan irakur daiteke; Euskara Batuko Hiztegian ere kontsulta daiteke aditz bakoitza, han baitatuz guztiak.

9. *Lagunduko dizut etxera*

Lagunduko zaitut etxera

Biok dira egokiak Euskaltzaindiaren 39. Arauan aditzera ematen den bezala.

Zuen galderei erantzun egokia eman diegulakoan, hurrengo batera arte.

*Jesus Mari Makatzaga,
Gramatika batzordeko idazkaria*